

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ

«ΣΤΟ “THE DOCTOR” ΝΙΩΘΕΙΣ ΟΤΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΣΟΥ ΤΡΑΒΑΕΙ ΔΙΑΡΚΩΣ ΤΟ ΧΑΛΙ ΚΑΤΩ ΑΠ’ ΤΑ ΠΟΔΙΑ»

Συζητήσαμε με την σκηνοθέτρια και καλλιτεχνική διευθύντρια του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδάουρου με αφορμή το συναρπαστικό θρίλερ του Ρόμπερτ Άικ και το έργο που αγγίζει καυτά ζητήματα της σύγχρονης κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, το οποίο ανεβάζει στο Αμφι-θέατρο (από 8/12).

Από τη Χρύσα Πασιαλούδη

Πώς και πότε ανακαλύψατε το συγγραφέα Ρόμπερτ Άικ και το έργο «The doctor»; Το συγγραφέα τον γνωρίζω πάρα πολλά χρόνια, καθώς το 2016 μετέφρασα και ανέβασα τη δική του διασκευή πάνω στο «1984» του Τζορτζ Όργουελ. Είναι ένας συγγραφέας που παρακολουθώ όπως και ο Σάιμον Στόουν, με τον οποίο μάλιστα έχουν ένα κοινό σημείο, ότι δουλεύουν πάνω σε ελεύθερες διασκευές κλασικών κειμένων. Το «The doctor», εν προκειμένω, είναι διασκευή του «Professor Bernhardi» που έγραψε ο Άρτουρ Σνίτσλερ το 1912. Είναι όμως μια πολύ ελεύθερη διασκευή, όπως λέει και ο ίδιος ο Άικ. Στον Σνίτσλερ υπάρχει η κεντρική σύγκρουση, όπου ένας καθολικός ιερέας επισκέπτεται ένα κορίτσι για την τελευταία του εξομολόγηση και ο Εβραίος γιατρός δεν του επιτρέπει την είσοδο. Ο Άικ, αυτό το τρομερό παιδί του βρετανικού θεάτρου, ανοίγει τον κόσμο του έργου σε ένα ευρύτερο φάσμα αντιπαραθέσεων και αντιθέσεων του

σύγχρονου ανθρώπου. Δεν μιλάει πια μόνο για το θέμα της θρησκείας, ούτε για τη σύγκρουσή της με την ιατρική. Ανοίγεται πολύ σε ζητήματα όπως η cancel culture, η πολιτική ταυτοτήτων, η ευθανασία, το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό κ.λπ. Σύμφωνα με μία από τις εξαιρετικές κριτικές που έχουν γραφτεί για το έργο αυτό, το «The doctor» εξετάζει όλες τις παθογένειες της μοντέρνας κοινωνίας. Είναι ένα συναρπαστικό έργο.

Οπότε θα μπορούσαμε να πούμε ότι το «The doctor» καθρεφτίζει τις ανισότητες και τα στερεότυπα της κοινωνίας μας; Ακριβώς, μιλάει πάρα πολύ για τα στερεότυπα και το πόσο έχουμε συνηθίσει να βάζουμε τους ανθρώπους σε ομάδες και να τους κατατάσσουμε σε κατηγορίες. Για το πώς κρίνουμε κάποιον από την εμφάνιση, τι σημαίνει προνόμιο και κοινωνική τάξη, ενώ θίγει και ζητήματα φυλετικών και άλλων διακρίσεων σε σχέση με την ταυτότητα φύλου. Μιλάει για όλα αλλά με έναν τρόπο φιλοσοφικό και ταυτόχρονα πολύ θεατρικό και με ένα καυστικό, φλεγματικό χιού-

μορ. Ο Άικ έχει συνθέσει εξαιρετικούς χαρακτήρες.

Σας τρομάζει η επιρροή των social media και της cancel culture στη ζωή μας; Από πού πιστεύετε ότι προκύπτει αυτή η ανθρωποφαγία που όλο και μεγαλώνει;

Η ανθρωπότητα με τα social media έχει ένα μεγάλο όπλο στα χέρια της προκειμένου να ακουστούν οι φωνές των ανθρώπων ευκολότερα και γρηγορότερα. Από την άλλη, αυτό έχει αυξήσει φαινόμενα όπως η κουλτούρα της ακύρωσης, οι ψευδείς ειδήσεις τις οποίες δεν μπορείς εύκολα να ελέγξεις (γιατί πολλοί λένε «το διάβασα στο ίντερνετ άρα ισχύει») και άλλα φαινόμενα αναφορικά με τις τέχνες, όπως για παράδειγμα το ποιος γράφει κριτική για έργα τέχνης. Το έργο ασχολείται πολύ με το τι σημαίνει «λέω τη γνώμη μου» και πώς όλοι εκφράζουν άποψη ακόμα και πάνω σε ζητήματα που δεν κατέχουν. Στο έργο, μια καθηγήτρια και ακτιβίστρια μιλάει στη Ρουθ Γουλφ, την πρωταγωνίστρια του έργου που υποδύεται η Στεφάνια Γουλιώτη, και της λέει: «Νομίζω ότι χρησιμοποιήσατε σωματική βία με

τον ιερέα», τον οποίο ερμηνεύει ο Νίκος Χατζόπουλος. Εκείνη της απαντάει σαρκαστικά: «Δεν έχει σημασία τι νομίζετε γιατί δεν ήσασταν εκεί. Όπως δεν έχει σημασία τι νομίζω κι εγώ για την προσεδάφιση στη Σελήνη. Δεν ήμουν εκεί άρα δεν γνωρίζω». Μπορούμε όλοι να έχουμε άποψη για τα πάντα; Και πώς διαμορφώνεται αυτή; Αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα του έργου.

Ποια θα λέγατε ότι είναι η δική σας στάση σε σχέση με την ηρωίδα, την καταλαβαίνετε; Στέκεται ουσιαστικά μόνη απέναντι σε όλους τους υπόλοιπους με την επιλογή της;

Ο τρόπος που έχουν αποδοθεί όλοι οι χαρακτήρες του έργου έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον γιατί είναι πολύ ανθρώπινοι, γεμάτοι αντιφάσεις. Συμφωνείς μαζί τους σε κάποια πράγματα, ενώ άλλες σκέψεις τους σου φαίνονται τελείως ξένες. Η Ρουθ Γουλφ είναι μια γυναίκα που έχει παλέψει πολύ για να φτάσει εκεί που βρίσκεται. Είναι πολύ κοντά στο να πάρει το Νόμπελ για την έρευνα που κάνει με την ομάδα της γύρω από την θεραπεία του Αλτσχάιμερ. Είναι μια δυναμική γυναίκα που έχει το θάρρος της γνώμης της, που δεν στρογγυλεύει τις απόψεις της για να γίνει αρεστή, γιατί γι' αυτήν πάνω απ' όλα είναι η ιατρική και οι ασθενείς. Αυτό φυσικά οδηγεί πολλούς να τη θαυμάζουν, αλλά ταυτόχρονα κάποιοι την αντιπαθούν, γιατί δεν διαθέτει κοινωνική δεξιότητα ώστε να έχει μια περισσότερο διπλωματική ή πολιτική στάση απέναντι στα πράγματα. Έχω τη χαρά να συνεργάζομαι με έναν εξαιρετικό θίασο –τον οποίο συμπληρώνουν οι Αμαλία Νίνου, Κίτυ Παϊταζόγλου, Μαριάννα Δημητρίου, Ζωή Ρηγοπούλου, Aurora Marion, Λευτέρης Πολυχρόνης, Νίκη Σερρέτη, Σταύρος Καλλιγιάς, Αλίκη Ανδρειωμένου–, που νομίζω ότι αναδεικνύει με τον καλύτερο τρόπο όλες αυτές τις πτυχές των προσώπων.

Σε συνέντευξη σας στο παρελθόν έχετε πει ότι ανεβάζετε ένα έργο όταν είναι η στιγμή του για εσάς. Αυτό συμβαίνει και τώρα; Έχω να κάνω σύγχρονο έργο από

το 2014, όταν ανέβασα τον «Ιδομενέα» του Ρόλαντ Σίμελφενβιχ, και μετά, το 2016, που ανέβασα τη σύγχρονη διασκευή του «1984». Κατά κύριο λόγο καταπιάνομαι με κλασικά έργα και έργα του αρχαίου δράματος. Αλλά το «The doctor» μου μίλησε από την αρχή. Ήταν όντως η στιγμή του. Είναι ένα σπουδαίο έργο. Εμείς το λέμε θρίλερ ιδεών, αλλά στην πραγματικότητα είναι θρίλερ με την έννοια της αγωνίας, διότι ξεβολεύει το θεατή με έναν τρόπο που δεν μπορεί να φανταστεί όταν ξεκινήσει να βλέπει την παράσταση. Είναι ένα έργο γεμάτο ανατροπές και δεν σε αφήνει να ψυχάσεις. Συνεχώς σε βάζει στη θέση να αναρωτιέσαι για τους χαρακτήρες. Η σκηνοθεσία παίζει πολύ με αυτό. Εκεί που ο θεατής νομίζει ότι τα έχει καταλάβει όλα και ότι τα έχει τοποθετήσει σε κουτάκια –γιατί αυτό προσπαθούμε να κάνουμε για να είμαστε ασφαλείς– τα πράγματα ανατρέπονται. Νιώθεις ότι κάποιος σου τραβάει διαρκώς το χαλί κάτω απ' τα πόδια, κάτι που το ζητάει και στις οδηγίες του ο ίδιος ο συγγραφέας. Νομίζω ότι το έργο έχει γίνει παγκόσμια επιτυχία για όλους αυτούς τους λόγους.

Παίρνοντας αφορμή από τα Θεατρικά Βραβεία Κοινού 2023, ποιες σκέψεις κάνετε εσείς για το θέατρο σε τριάντα χρόνια; Νομίζω ότι ορισμένοι δημιουργοί του θεάτρου θα ενσωματώνουν όλο και περισσότερο τα επιτεύγματα της τεχνολογίας στα έργα τους, κάτι που συμβαίνει ήδη. Πιστεύω ότι αν ο Ευριπίδης είχε τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί μια κάμερα, θα τη χρησιμοποιούσε. Οπότε είναι όλα θεμιτά, εφόσον αιτιολογούνται και έχουν μια σχέση εγγενή με τη δραματολογία ή εξυπηρετούν το εικαστικό αποτέλεσμα, τη σύλληψη της σκηνοθέτριας και των συνεργατών της. Είμαι σίγουρη, όμως, ότι πάντα θα υπάρχει και το θέατρο χωρίς τη χρήση τεχνολογίας, μόνο με έναν άνθρωπο στο κέντρο της σκηνής ο οποίος διηγείται μία ιστορία. Νομίζω ότι μπορεί να δούμε και παραστάσεις με ολογράμματα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα

κάνουν όλοι τέτοιες παραστάσεις σε τριάντα χρόνια.

Μέσα από την επαφή σας με εκπροσώπους οργανισμών διεθνούς εμβέλειας, αλλά και δημοσιογράφους, όπως η Arifa Akbar του «The Guardian», χάρη στο Grape της πλατφόρμας εξωστρέφειας του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, νιώθετε ότι αλλαγές όπως το άνοιγμα της Επιδαύρου σε περισσότερους πειραματισμούς γίνονται πιο εύκολα αποδεκτές στους θεατές του εξωτερικού σε σχέση με το ελληνικό κοινό;

Τα πειράματα που, όντως, κάνουνε γίνονται στη Μικρή Επιδαύρο μέσα από τις αναθέσεις του κύκλου «Contemporary Ancients» και έχουν τη λογική της συνομιλίας με τα ανοίγματα που πραγματοποιούμε στη μεγάλη. Είναι μια καθολική αντιμετώπιση του θεσμού των Επιδαυρίων με μία πολύ συγκεκρι-

«Ο ΑΪΚ, ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΡΟΜΕΡΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ, ΜΙΛΑΕΙ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ, ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ CANCEL CULTURE, ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ, ΤΗΝ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ, ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ...»

μένη λογική: ότι δεν πρέπει τα κείμενα αυτά να αντιμετωπίζονται ως μνημεία. Είναι μιν μνημεία λογοτεχνίας, αλλά η παρουσίασή τους στο θέατρο νοηματοδοτείται μόνο μέσα από την ερμηνεία της σκηνοθεσίας, της σκηνογραφίας, της μουσικής και των ερμηνειών. Οι Έλληνες έχουμε μια τάση να αναζητούμε ιδεώδη αρχαίου κλέους, κάλλους κ.λπ. Νομίζω ότι το αγκάθι στην πρόσληψη και την αφομοίωση νέων καλλιτεχνικών γλωσσών έγκειται αφενός στην ιστορία μας και στην απουσία ευρείας σύνδεσης με ευρωπαϊκά ρεύματα σκέψης και, αφετέρου, στην ανάγκη μας να διατηρείται κάτι, ένα ιδεώδες, το οποίο δεν το αμφισβητεί κανείς. Θα πρόσθετα, βεβαίως, το γενικότερο ζήτημα έλλειψης καλλιτεχνικής παιδείας και το γνωστό φαινόμενο ότι όσο λιγότερα γνωρίζει κάποιος για κάτι –το βλέπουμε πάρα πολύ στις τέχνες– τόσο ισχυ-

ρότερη άποψη έχει γι' αυτό. Δηλαδή παρατηρούμε ότι εκφράζουν ισχυρή άποψη για το αρχαίο δράμα, άνθρωποι που ουδεμία σχέση έχουν με αυτό και με τις σύγχρονες σκηνικές αναζητήσεις. Αυτό είναι ένα φαινόμενο αρκετά ελληνικό, επειδή θεωρούμε κτήμα μας αυτά τα κείμενα. Ευτυχώς η κοινωνία προχωράει, τα ερεθίσματα πολλαπλασιάζονται και ευελπιστώ ότι και η εκπαίδευση και η εξοικειώσή μας με νέους τρόπους έκφρασης διευρύνεται με τα χρόνια. Ελπίζω ότι ακραίες φωνές που λένε «μην πειράζετε τα κείμενα», «θέλουμε μόνο "κλασικά" ανεβασματα» (άλλωστε έχουμε και τέτοια στο πρόγραμμά μας), «απαγο-

ρεύεται η διακειμενικότητα», «δεν θέλουμε κινηματογράφο στην Επίδαυρο», και άλλες τέτοιες φετιχιστικές –ας μου επιτραπεί η έκφραση– αντιλήψεις, σιγά σιγά θα αποτελούν παρελθόν. Γιατί εμείς επιδιώκουμε να συνθέσουμε ένα φεστιβάλ ζωντανό, πλουραλιστικό, που να συνομιλεί ισάξια με όλα τα διεθνή φεστιβάλ παραστατικών τεχνών. Για εμάς στο Φεστιβάλ, είναι απολύτως θετικό το πρόσημο. Ακόμα συζητάμε για την Επίδαυρο τέσσερις μήνες αργότερα, ακόμα γράφονται επιφυλλίδες, ακόμα οι ερμηνείες συζητούνται στις παρέες, κι αυτό δηλώνει ότι βρισκόμαστε στο επίκεντρο της κοινωνίας. ☺